

DEMOKRACIJA

Uredništvo: Trst, ulica Machiavelli 22-II - tel. 62-75
Uprava: Trst, ulica S. Anastasio 1-c - tel. 30-39
Goriško uredništvo: Gorica, Riva Piazzetta 18
CENA: posamezna številka L 20. - Naročnina: mesečno L 85 (za inozemstvo L 150). - Poštni čekovni račun št. 9-18127.

Leto IV. - Štev. 4

Trst - Gorica 27. januarja 1950

Izhaja vsak petek

MI IN ONI

Ko je jugoslovanska vojska leta 1945 osvobodila in zasedla Trst, ga je morala v štiridesetih dneh zapustiti, ker so hoteli oni — komunisti v svoji politični slepoti pred nami zaveznikov v štiridesetih dneh komunistiti ves Trst. Da se za to maščujejo, so napovedali zavezniškom bojkot. Precenjajo svoje moči so odgnali naše ljudi od mestnih služb pri državnih in drugih zvezniških uradih. Ugrabljali so in celo pobijali ljudi, ki so kljub njihovi prepovedi iskali pri zavezniških uradih. Ugrabljali so in celo pobijali ljudi, ki so kljub njihovi prepovedi iskali pri zavezniških uradih. Ugrabljali so in celo pobijali ljudi, ki so kljub njihovi prepovedi iskali pri zavezniških uradih.

Pariška mirovna konferenca je odpravila v znamenju započete vojne borbe med vzhodnim komunističnim in zapadno demokratičnim. Titova Jugoslavija se je predstavila na tej konferenci kot neodvisna komunistična država in satelit boljševikov. Pa je hotela dobiti Gorico in Trst?

Pri nas na Tržaškem so oni zanesli med naš narod strup komunistične »fratrance« in ne poštenega prijateljstva med nami in našimi italijanskimi sosedi. S »fratrance« so ubijali zlasti pri mladini narodno zavest in spoštovanje do materinega jezika. Oni so ubijali v naši mladini tudi osnovne moralne vrednote in hujskali otroke proti staršem. Silili so štirinajstletne šolarke, da se ponižajo do družinskih špijnov in jih vezali s prišego, da bodo točno in vestno ovajali očeta in mater tajni komunistični policiji. Oni niso hoteli zanesi med naše ljudstvo samo ogleduštva in ovadstva v vsem javnem in privatnem življenju, marveč so smotrno širili in gojili smrtno sovražnost med ljudmi z demagojskimi gesli: »proč z gospodom, proč z izsesovalci naroda«, »proč z inteligenco«, »proč s kapitalisti«. Vedeli pa so, da med nami ni gospode in kapitalistov, temveč da mora 99 odst. slovenskega naroda trdo delati, bilo z umom, bilo z rokami, ako hoče živeti.

Mi hočemo, da si kmet ohrani svojo zemljo, da delavec in obrtnik prideta do svoje hišice, do lastnega doma. Oni pa lastnino uničujejo in ustanavljajo s terorjem kolektivna (skupna) gospodarstva, kjer kmet izgubi ne samo svoje premoženje, temveč svojo svobodo, svoje človeško dostojanstvo in se poniža na gospodarja samo ene »kamele«, s katero hodi po črbo k skupnemu kotlu.

Vsa ta ogromna obtožba je stara leta 1947 nad tukajšnjimi komunisti. Ali je čuda, ako nismo več mogli trpeti take vse uničujoče komunistične politike?

Slovenska demokratska zveza, začetek našega demokratičnega gibanja in naš list »Demokracija« so leta 1947 kot strela z jasnega udarili na komunistično komando pri nas. Udarci je bil tak, da je spravil ene ob pamet. V svoji histeričnosti so samo grozili in pozivali slovenski narod, naj nas uniči, naj nas likvidira kot izdajalce in razbijače tako imenovane »enotnosti slovenskega naroda«. One »enotnosti«, ki se je odražala v hlapčevski pokorščini in v suženjski ponižnosti pred komunistično stranko, v notranjem zatajevanju demokratičnega prepričanja in brezhrbtenem kimanju komunističnim poglavarjem. One »enotnosti«, v imenu katere so komunisti med vojno

in po vojni pobili, do prvih volitev jeseni leta 1945, preko pol milijona Slovencev, Hrvatov in Srbov, kakor je ugotovil sam Ilija Ehrenburg v časih, ko je še cveto tam preko Fernetičev boljševiško prijateljstvo.

Ko je leta 1947 nastopila Slovenska demokratska zveza, je bila OZNA še sila in tajna komunistična policija močnejša ter povsod prisotna. Takrat so še tukajšnji komunisti po »demokratičnem« ugrabljali ljudi, jih vozili preko meje in jih tam streljali v tilnik. Tako so nam ugrabili 31. avgusta 1947 Andreja Uršiča, ki ga ni več.

Oni so likvidirali moža — značaja in idealista, ki je delal in živel samo za svoj narod, ne za korist in denar. S strelom v tilnik so »administrativno«, brez procesa in sodnje ubili enega najboljših izmed nas. Samo zato, ker se je upal javno izpovedati svoje misli in prepričanje! Andrej Uršič je padel kot junak in mučenik našega demokratičnega gibanja. IN BREZ TEGA GIBANJA BI SE DANES VES SLOVENSKEGA NARODA OB ADRIJI JEČAL POD KOMUNISTIČNIM TERORJEM!

Ali mi smo šli kljub vsemu neustrašno naprej!

Samo štirje smo bili, ki smo v marcu l. 1947 postavili temelje Slovenski demokratski zvezi. Le radi resnice in zgodovine bodi pri bito, da med nami ni bilo beguncev, četudi je med našimi begunci dosti postrvovalnih, značajnih in narodnih mož. Bili smo na tej zemlji rojeni in tu smo ostali, nismo zbežali pred fašizmom s skrajnim požrtvovalnostjo in se zatekli v varno naračje danes od onih tako zaničevane Jugoslavije. Prenašali smo skozi 20 let preganjanja in zasledovanja fašistične policije, bili večkrat v smrtni nevarnosti; na glave nekaterih nas so bile razpisane celo nagrade, ako bi se pojavili med našim ljudstvom na deželi. In ko je Italija stopila l. 1940 v vojno, smo bili nekateri takoj med prvimi od OVRE aretirani in internirani skozi vso vojno kot nevarni nasprotniki fašizma in kot bodritelji, podporniki in svetovalci slovenske mladine. Pa se najde nekdo od onih, ki je ves čas fašizma zapečeval v Jugoslaviji, pride v Trst in nam očita, da smo hlapčevali fašizma, da smo bili proti Jugoslaviji, ker si nismo pri preiskavah OVRE zaradi veleizdaje v korist Jugoslavije sami vrgli zanke okoli vratu.

Taki smo bili, taki smo in taki ostanemo — mi okoli Slovenske demokratske zveze!

Mi gremo naprej!

Njihova prerokovanja, da bo naše demokratsko gibanje izginilo kot enodnevna muha jim je pritisnilo pečat krivih prerokov na čelo. Danes, po treh letih, stojimo tu močnejši kot kdaj prej! Naše vrste se množijo in strnjujejo od dneva v dan, četudi nimamo milijonov, nimamo stadionov, nimamo dnevnika in nebroj tednikov, nimamo krčel plačanih propagatorjev in uradnikov. Naša moč je v neizpodbitnem dejstvu, da o ideje našega demokratičnega gibanja globoko vkoreninjene v našem narodu, ker naše gibanje brani in čeni vrednote, ki jih naš narod nosi skozi tisočletja: vero v Boga, vero v človeka, vero v samega sebe, vero v napredek in boljše bodočnost poedinca in celega naroda!

Tudi mi hočemo socialno pravico, hočemo zenačiti gospodarske razlike med stanovi in ljudmi. Ali mi jih hočemo zenačiti navzgor, s povzdigo revežev in siromakov do blagostanja in dostojnega življenja; ne pa — kakor oni — navzdol, s pahnjenjem vseh ljudi v splošno kolektivno beračijo.

Dr. Josip Agneletto

Žalostna dediščina in njena logika

»Giornale di Trieste« velja v Trstu kot uradno glasilo mišljenja tukajšnje demokratične »vladne« večine. Kot tako je torej glasilo stranke, ki ima trenutno sicer formalno samo v občini, a stvarno tudi na drugih uradih velik vpliv na izvrševanje oblasti in nosi neizogibno odgovornost za vse, kar se trenutno na našem ozemlju dogaja. Zaradi tega bi od njegovega uredništva pričakovali nekaj več demokratične doslednosti in širše politične razgledanosti kot pa nam jo kažejo nekateri, v zadnjem času v »Giornale di Trieste« objavljeni članki. Ne vemo, ali se je gospod tako mudilo, toda vsekakor so v listu zagledale luč sveta stvari, ki so za vsakega nepristranskega in poštenega opazovalca naravnost porazne. To velja za presojo, ki naj se vrši bilo z moralnega, političnega ali pa še posebno krščanskega stališča.

Oglejmo si torej vsaj zadnja dva izmed navedenih člankov, da bomo dobili sliko o moralnih in političnih smernicah, ki so merodajne za vodstvo sedanje večinske tržaške stranke in posebno tržaških razumnikov in meščanov italijanske narodnosti.

Prve dni tega meseca so izdajatelj lista »Giornale di Trieste« objavili na vidnem mestu daljši članek z naslovom: »Ali želi Tito sporazum z Italijo?« V članku seveda polemizira pisec z znanim Titovim stališčem, po katerem bi si rad pridržal cono B in člankar se pri tem postavlja na italijansko stališče, po katerem mora celokupno Svobodno tržaško ozemlje pripasti Italiji. Pri tem pa prihaja obenem do izredno zanimivih ugotovitev, in kar je še posebno važno, do moralno naravnih in neverjetnih političnih zaključkov.

Prvič čitamo v tem listu prihodnje, da so Slovenci, živeči izven Jugoslavije, torej izven območja jugoslovanskega policijskega sistema, povsod jasno odrekli zaupanje njegovim nosilcem. Torej

doživlja počasi teorija o »slavokomunizmu« svoj zaton celo pri njenih avtorjih. Najbrž je preveč vidaljevcev v Trstu in celoten italijanski položaj pač dnevno prinaša primere, ki postavljajo to neko tako opevano teorijo na očitno laž.

Toda, namesto da bi pisec do Slovencev zaradi tega izvajal kakršne koli pozitivne zaključke, jim takoj zatem zabrusi v obraz »Slovenci pod Italijo pač ne morejo pričakovati, da bi bil postopek do njih drugačen, kot pa je do Italijanov pod Jugoslavijo«. Do čudnih nazorov smo se povzpeli v dvajsetem stoletju! Zrtev naj torej odgovarja za postopke dotičnika, ki se je tudi nad njo pregrešil... Tu neha celo machiavelizem in nastaja vprašanje čisto navadne morale. Kot vemo, Kristus ni priznaval načela »zob za zob«, kje naj bi potem šele odobral tak način represalij nad ljudmi, ki zaradi svoje drugačne usmerjenosti ne morejo nositi nobene moralne odgovornosti za dejanja, ki naj se dogajajo na drugi strani meje. Po tej logiki, če bi jutri nad Jugoslavijo zavladal nekdo, ki bi tamkajšnji narod pričel pobijati, naj se tudi Slovenci pod Italijo pripravijo, da se bo samo zaradi političnega ravnotežja isto dogodilo tudi z njimi. Je to krščansko?

Zanimivo je, da teh tako zavojenih nazorov pisca dotičnega članka do danes še nihče ni demantiral!

Pisec ugotavlja, da je v cono B in v Istri zavladal teror in da so Italijani trumoma zapustili svoje domove, tvegajoč pri tem celo svoja življenja. Toda, ali je pisec pri tem pozabil na veliko število Jugoslovancev, ki dnevno prihajajo preko meje? Lahko bi rekli, da je samo število postreljenih Jugoslovancev na meji pri poizkusu prehoda daleko prekaša celokupno število italijanskih emigrantov. Nad kom se torej izvaja tamkajšnje nasilje? Prav gotovo ne nad Italijani kot takimi! Pisec je najbrž pozabil, da so bili v goriških zaporih še do nedavnega vsakodnevni gosti razni Italijani, ki jih je policija ujela pri poizkusu skrivnega prehoda v Jugoslavijo. Zastonj pa bi med temi prostovoljnimi romarji v Titovino iskali Jugoslovance!

Teror, ki ga jugoslovanski policijski režim izvaja nad svojim prebivalstvom je splošen in ne zadeva samo Italijane. Preganjanji so vsi, ki niso komunisti, pa naj bodo Slovenci ali Italijani. V Jugoslaviji torej ni nobene narodnostne diskriminacije. To nam dokazuje sam razmah italijanskega šolstva in kulturnega življenja v priključnih pokrajinah. Nismo še slišali, da bi se kdaj pritožili nad narodnostnim zastavljanjem.

Ce na ta način ugotovimo, da se v Jugoslaviji vsaj v kolikor nam je dosedaj znano, ne vrši nobeno narodnostno preganjanje, je pa kaj čudno, ko izvaja pisec, da je treba nad tukajšnjimi Slovenci izvajati

narodnostni pritisk in diskriminacijo kot povračilo za krivice, ki jih trpe Italijani pod komunističnim režimom skupno in v isti meri kakor vsi ostali Jugoslovani. Ker v Jugoslaviji ni demokracije in ker so tamkajšnjim Italijanom pač odvzete osnovne demokratične svoboščine, morajo biti te svoboščine odvzete po tej logiki tudi Slovence, ki žive v demokratični Italiji! Res, lepi predlogi in obljube!

Tu ni nobenega izgovora. V Jugoslaviji so Italijani izenačeni z ostalim prebivalstvom. Po pisčevem mnenju pa je treba v Italiji Slovence nekako izdvojiti iz splošnega demokratičnega življenja, dati jim samo toliko in takih pravic, kot jih imajo Italijani na drugi strani meje in nič več. To pa je v primeru s položajem, v katerem se nahaja in izživlja ostala večina italijanskega prebivalstva, očitno zastavljanje in diskriminacija narodne manjšine ter prav nič drugega.

Priznati je treba, da tega članka niso narekemale prav nobene državne koristi. Nikomur ni nič pomagalo in žalostno je, da dovoljujejo vodilni italijanski listi, da se polni njihove stolpce s takimi pogledi dvomljive politične morale in nedemokratičnih nazorov. S takimi mišljenji ne bo moglo doseči nobenih pozitivnih smotrov.

Zanima nas, ali so vsi odgovorni krogi solidarni s tem načelom, po katerem mora žrtev odgovarjati za postopke zločinca. Prav radi bi slišali še kakšno tozadevno mišljenje, da si potem dokončno ustvarimo sliko o politični zrelosti tržaške sredine.

Ko bi krajevna politika ostajala vsaj pri tem, kar je pisec ugotovil: ko bi nam dala vse tiste šole in ves tisti prosvetni aparat, s katerim razpolagajo Italijani v Istri! Vendar tudi tu ne more ostati dosledna v trenutku, ko zamenjuje čisti ideološko-politični pritisk, kateremu so podvrženi Italijani v Istri, z narodnostnim pritiskom. Zato se je dogodilo, da imamo Slovenci na italijanski strani vso teoretično in v glavnem tudi stvarno politično svobodo, katere Italijani v Jugoslaviji nimajo, na drugi strani nam pa okrnjujejo tiste kulturne in prosvetne pravice, ki jih Italijani v Istri v polni meri uživajo. Torej postopek prav za prav s Slovenci ni niti tak, kakor ga je pisec tega prvega članka zagovarjal. Strankarsko politično preganjanje je nadomesteno z narodnostnim. Gospodje, to ni isto! Tudi tu niste dosledni, ker ne morete biti. Politično nemoralno načelo maščevanja nad nedolžnim za grehe drugih vas nujno vodi v vedno večje krivice in neologizmi. Kdaj boste zapustili to slepo ulico?

Toliko o prvem članku. Praktične sodeve njegovih nazorov in upravičenosti naših ugotovitev o stranstvi, na katero je v tem članku zašel del italijanske javnosti v svojih odnosih s slovensko manjšino, nam pa daje drugi članek, o katerem spregovorimo prihodnjič.

Manjšinsko vprašanje in naše šole

V torek zvečer 24. t. m. je goriški prefekt povabil k sebi vodstvo Slovenske demokratske zveze za Italijo. Pri njemu so se zglasili gg. dr. Sfiligoj, Polde Kemperle in Rudi Bratuž. Prefekt jim je povedal, da je prejel pismo od predsedstva vlade, ki vsebuje odgovor na zahtevo, ki jo je SDZ stavila na poslansko in senatorsko zbornico, da bi izdale zakonski ukrep za zaščito slovenske manjšine v Italiji. Poročal je, da je vlada dala Slovencev vse, kar je bila dolžna dati po obveznostih, ki jih je z mirno pogodbo sprejela. Zastopniki SDZ so ugovarjali, da ta trditve ne odgovarja resnici in so navedli praktične primere v dokaz, da nimajo Slovenci v Italiji tistih pravic, ki jih imajo drugi italijanski državljani tako italijanskega kakor n. pr. nemškega ali francoskega porekla.

Razvila se je pred prefektom izčrpna debata v zadevi slovenskih šol sploh, s posebnim oziranjem na ukrep, ki je prepovedal sinovom slovenskih optantov obiskovati šole s slovenskim učnim jezikom.

Nato pa se v zadevi tolmačenja izraza »občeveljni jezik« (lingua d'uosa), v zadevi slovenskega Alojzijeveša in Trgovskega doma ter rabe slovenskega jezika v javnih uradih.

Dotaknili so se tudi raznih drugih praktičnih vprašanj, ki zadevajo našo manjšino: postavitev občin, volitve, javna dela itd.

Razgovor je trajal poludruge ure. Gospod prefekt bo poročal vladi o odgovoru, ki ga je prejel od naših zastopnikov in upamo, da kljub vsemu, ni še izrečena zadnja beseda v šolski zadevi, zlasti, ker so v teku razgovori med Italijo in Jugoslavijo.

Dodajamo, da je jugoslovanski poslanik v Rimu Iveković protestiral pri italijanski vladi zaradi zatiranja Slovencev v Italiji in zahteval ukinitve protislovenskih ukrepov. Protestna nota se zaključuje:

»Jugoslovansko poslanstvo upa, da bo italijanska vlada podvela potrebne ukrepe, zato da se prekličejo sklepi, ki kršijo pravice in interese slov. manjšine v Italiji.«

Od srede do srede

18. JANUARJA: Vasilij Kolarov je bil potrjen za bolgarskega ministrskega predsednika. — Predsednik ameriške atomske komisije Lienthal baje namerava odpotovati v Moskvo, da začne pogajanja s Stalinom glede atomske razorožitve. — De Gasperi se želi sestati z zahodnonemškimi ministrskimi predsednikom Adenauerjem. — Varnostni svet razpravlja o načrtu za italijansko zaupno upravo v Somaliji. — Špansko vojaško letalo je treščilo na zemljo; vseh 16 vojaških letalcev je ubitih. — 90 tisoč rudarjev stavka v ZDA.

19. JANUARJA: Trumanov osební zastopnik v Vatikanu Myron Taylor je podal ostavko na svoje mesto. — Nemško vprašanje vedno bolj vzbujajo Francozi. — Ameriški zunanji minister Acheson si želi vzpostaviti rednih odnosov s Španijo. — Bolgarija je izgnala nekaj jugoslovanskih diplomatov in zahteva odpoklic jugoslovanskega odposlanca. — Volitve v Grčiji so odgodele od 9. februarja na 5. marec. — LR Kitajska je priznala neodvisno indokitsko vlado Ho Ci Minha. — Umrli je abesinski zastopnik pri OZN.

20. JANUARJA: Ker je ameriška policija zasedla sovjetsko železniško ravnateljstvo v Berlinu, so Sovjeti zmanjšali železniški promet skozi Berlin. — Angleški tisk podpira odcepitev Posarja od Nemčije. — ZDA nameravajo prekiniti diplomatske odnose z Bolgarijo. — LR Kitajska je imenovala Čang Ven Tien kot svojega stalnega zastopnika pri OZN. — Nemška zahodna vlada predlaga kompromisno rešitev posarskega vprašanja: Posarje naj bi bilo kot Porurje internacionalizirano. — V Bolgariji so izvedli novo čistko med člani vlade in politbiroja.

21. JANUARJA: Churchill v nastopnem političnem govoru napoveduje borbo proti laburističnim zankam, ki ovirajo razvoj angleškega gospodarskega življenja. — Italijanski državni dohodki so znatno poskočili v mesecu decembru. — Ameriški kongres odklanja finančno pomoč Koreji, predlagano po zunanjem ministru. — V Moskvo je prispel tudi kitajski zunanji minister, da bo prisostvoval pripravi za sklenitev prijateljske in zavezniške pogodbe med ZSSR in LR Kitajske. — Ameriška policija v Berlinu se je umaknila iz zaplenjenega poslopja sovjetskega železniškega ravnateljstva, ker so Sovjeti zavili železniški promet skozi Berlin. — Predsednik Posarja bo dal posarske rudnike v najem Franciji za dobo 50 let.

22. JANUARJA: Vodikova superbomba se vedno bolj uveljavlja v mrzli vojni med Zahodom in Vzhodom. — Kitajske komunistične čete so baje napadle francoske postojanke v Indokini. — Rimska policija je v zadnjem trenutku preprečila anarhični atentat na španske poslanstvo. — Prva skupina izbranih japonskih vojnih ujetnikov se je vrnila iz ZSSR. — Londonski tisk poroča o začetku inflacije v LR Kitajski. — Berlinski škof, kardinal Von Preysing protestira pri vzhodni nemški vladi zaradi verskega preganjanja. — Jugoslovanska vlada je odklonila bolgarsko noto glede odpoklica jugoslovanskih diplomatov v Sofiji.

23. JANUARJA: Truman se je baje odločil za gradnjo vodikove superbombe. — Bolgarski ministrski predsednik Kolarov je umrl zaradi od kapi. — ZDA posredujejo v posarskem sporu med Nemci in Francozi. — Izvoljen je prvi predsednik indijske republike v osebi dr. Rajendra Prasada. — V vzhodni Nemčiji zopet uvajajo smrtno kazen. — Angleži želijo, da bi jih italijanske čete čimprej zamenjale pri zaupni upravi Somalije.

24. JANUARJA: Ameriška vlada je dala kitajskemu nacionalističnemu vodji Čang Kaj Seku 28 milijonov dolarjev za izvajanje uspešnejše obrambe proti komunistom. — Zaradi zastaja pogajanj o avstrijski mirovni pogodbi se je avstrijski zunanji minister Grueber podal v London. — Zunanje politični volitvi programi konservativcev: nuditi uspešno pomoč vsem državam, ki jih ogroža komunizem. — V Albaniji narašča nezadovoljstvo proti komunističnemu državnemu vodstvu. — Francoska vlada je odobrila nove kredite za borbo v Indokini. — Slab odkup žitaric na Češkoslovaškem.

IZ JUGOSLAVIJE

V Beogradu zaseda že od pred božiča ljudska skupščina, ki je najprej sprejela državni preračun. Preračunska debata je bila seveda kratka in preračun je bil sprejet soglasno, podobno kot so bili soglasni tudi vsi sklepi bivših diktatorskih zbornic žalostnega spomina, ki so tako ponosno gospodarile nad Italijo in Nemčijo. Ne bo nam škodilo, ako se ob tej priliki spomnimo, kako je ista ljudska skupščina pred dvema letoma brez nadaljnega odzvela mandat srbskemu poslancu Grolu takoj potem, ko se je upal v skupščini kritizirati nejasna in nedoločena ministrska pojasnila. Mandati pa so tudi v komunizmu še vedno važna zadeva, posebno, ako je z njimi celotna povezana usoda posameznika. Zato so ljudski poslanci ob tej preračunski debati modro molčali in samo odobravali.

Kljub temu pa je za vse govore, ki so jih ob tej priliki izrekli tovariši ministri in razni drugi naravnost slavnostni govorniki, značilna ona ista nejasnost, kakršno je svoječasno s takim pogumom napadel poslanec Grol. Vzemimo n. pr. samo delikatno referat ministra Rankovića, šefa Titove policije. Nikjer ni nobene besede o številu pripornikov, o stanju posameznih kazenskih zavodov, o taboriščih za prisilno delo itd. Tovariš minister se je najbrž bal, da bi moral povedati ali številke, katerim v notranjosti ne bi nihče verjel, ali pa številke, ki bi kljub svojem skrenjenju v inozemstvu še vedno porazno vplivale. Zato jih je raje zanikal.

Po podobni nejasnosti v vseh kritičnih točkah se odlikujejo tudi ostali referati. Iz vsega dobi opazovalec sliko, da so pač tovariši prikazali samo to, kar je dobrega, nikakor pa niso imeli namena podati splošnega orisa celotnega stanja. Se prav posebno velja to za vsa gospodarska poročila. Polno odstotkov, a malo absolutnih števil, ki bi dajale osnovno za račun in kontrolo, je njihova osnovna poteza.

Glede na splošen političen položaj je značilno, da se je vsak minister s posebno silovitostjo zaletel v Sovjetsko zvezo in v Kominform. To je bila pač cena, s katero je moral dokazati svojo zvestobo obstoječi jugoslovanski vladi. S tem se je hotelo prepričati morebitne bodoče poskušnje zblizanja posameznih političnih osebnosti s Kominformom. Korist režima je, da se v tej borbi vsi njegovi pripadniki kompromitirajo, kajti le na ta način jih bo bojazen pred lastno usodo vezala v vsaj kolikor toliko trdno enoto.

Nova organizacija podjetij

Napovedano je, da bo država razbremenila sedanjí preveč centralizirani gospodarski aparat s tem, da bo veliko število podjetij prešlo iz državnega sektorja v pristojnost posameznih republik, ki bodo zopet čim večje število podjetij izročile v last in upravo posameznim manjšim krajevnim upravnim enotam (občinam).

Tudi v tem vidimo znak, da ni vse tako lepo, kot so v preračunski debati trdili razni ministri. Uradna poročila sicer govore, da se je dosedaj slepo sledilo organizaciji gospodarstva Sovjetske zveze, medtem ko stopa z novo reorganizacijo jugoslovansko socialistično gospodarstvo na novo pot, ki naj prepriča da bi se v jugoslovanskem gospodarstvu razvil škodljivi sovjetski birokratizem, ki ubija in mrtviči gospodarsko delavnost.

Precej dolgo in trda je pot, po kateri prihajajo tovariši do svojih spoznanj. Ako bi nekdo še pred šestimi meseci rekel, da so vse te gospodarske centralizacije škodljive, bi ga proglasili za saboterja in narodnega sovražnika. Danes pa, ko so dejstva tudi njim vsaj deloma odprla oči, je pa seveda vse prav. Verjetno bo prav tako dolga in za jugoslovanski narod trda pot, ki jo bodo njegovi oblastniki morali še prehoditi, predno bodo spoznali še mnogo drugih napak, ki jih dnevno počenja. Pri tem pa je seveda še vedno vprašanje, ali bodo te napake spoznali tudi takrat, ko bo spoznanje nasprotno njihovi koristim. O tem pa u pravičeno dvomimo.

Novost je med ostalimi tudi na novo objavljeno in predvideno sodelovanje delavskih svetov z vodstvom posameznih podjetij. Kot je znano, so v prvih letih komunistične revolucije prevzeli upravo tovarni v svoje roke neposredno delavci sami. Kasneje pa je država oblast uvidela, da vodi tak parlamentaren način poslovanja v nedisciplino. Zato je te delavske svete praktično ukinila in uvedla najstrožjo poslušnost. Delavec se je na ta način znašel v komunističnih državah v večji odvisnosti in sužnosti kot pa v najslabšem kapitalističnem redu. Podobno kot ostale komunistične države je hodila tudi Jugoslavija, v kateri prav za prav nikdar niti ni prišlo do prevzema posameznih tovarni v neposredno delavsko upravo.

Nezadovoljstvo delavskih množic s svojim brezpravnim položajem, v katerem smejo biti samo uradniki, samo priganjati in hvalliti, zato da so kvečjemu njihove slike v časopisih, pa je kot izgleda prisililo državno oblast, da znova objavi delavstvu sodelovanje v vodstvu podjetij. Nekateri pravijo, da naj bi bil to nekak znak za prehod iz etatizacije, kjer je država imela vse gospodarstvo v rokah, v socializacijo ali podružabljenje, kjer naj bi imeli odločilno besedo v produkciji vsi tisti, ki v posameznih podjetjih neposredno sodelujejo. Toda po vsem sodeč nismo tako daleč, niti ne gre jugoslovanski razvoj v to smer. Vse dosedanje izkušnje govore proti temu. V ostalelem bo pa bodočnost najbolj pokazala, kam vodijo nove reforme. Vse dokler ni uzakonjena pravica delavca, da se z vsemi sredstvi, tudi s stavko bori za izboljšanje svoje plače in delavnih pogojev, dokler ni zaščiten svoboda izbire dela, dokler ni vse to povezano s političnimi svobodami, vse dotlej bodo novi delavski sveti samo novo priganjaško orožje za izvršitev gospodarskih načrtov in kot taki ne bodo delavske, temveč državne organizacije ter ne bodo prav nič pripomogli k rešitvi napetosti in obupnega položaja, v katerem je jugoslovansko delavstvo.

Nov volilni zakon

Ljudska skupščina je sploh v svojem sedanjem zasedanju zelo živahna. Ne mislimo namreč pri tem na debate, pač pa na naravnost neverjetno enostaven način, s katerim pretvarja v zakone razne zakonske načrte, ki postavljajo na glavo vsa dosedanja jugoslovanska politika. Izgleda, da vleče pod silo razmer nek nov veter, katerega morajo ugoditi vsaj s formalnimi ukrepi. Poslanci pa glasujejo za vsa taka določila brez posebnega razburjanja, kakor bi se sploh ne zavedali, za kaj gre. In verjetno tudi ne vedo, odnosno v kolikor gledajo dalje, se zavedajo, da je to samo pesek v oči. Vse to so reforme, ki bodo po vsej verjetnosti ostale samo na papirju. Torej bo na nov način pravno urejeno dosedanje dejansko stanje.

Posebno velja to za novo volilno reformo. Dosedaj je namreč smel v Jugoslaviji kandidirati za poslanca samo nekdo, ki je bil vpisan na veliki skupni pokrajinski listi. Postavljanje list je bilo zelo komplicirano in potrebno je bilo veliko število predlagateljev. Po novem zakonu pa so kandidature individualne. Kandidira lahko vsakdo, ki zbere podpise stotih oseb, ki ga predlagajo. Kdor dobi večino, ta je izvoljen.

Brez Rankovićeve policije bi bil ta sistem vsekakor demokratičen, celo predemokratičen, ker bi dovedel do razbijanja politične organizacije v brezštevilne majhne stranke in stranke. Toda radovedni smo, kdo si bo upal kandidirati, ako ne bo imel prej blagoslova vseh raznovrstnih komisarjev in voditeljev. Samo ob primerni mednarodni garanciji in nadzorstvu bi bil novi zakon lahko uspešno orožje za uveljavljanje prave narodne volje. Tako pa bo ostalo vse pri starem. Ze sovjetska ustava nam dokazuje, da je za svobodo potrebno vse kaj več kot pa samo demokratičen volilni zakon. Potrebna je svoboda političnega delovanja, obstoj svobodnega in seveda tudi opozicijskega tiska itd. Vsega tega v sedanjí jugoslovanski notranji politiki nimamo in zato je novi zakon slepota, ki naj kvečjemu omogoči Zapadu, da bo z lažjo vestjo dajal potrebne kredite.

Novi zakon namreč predvideva, podobno kot prejšnji, odvzem poslanskega mandata. Neposlušnim poslancem se bo torej dogodilo, da bodo leteli iz skupščine tako kot so svoječasno morali zapustiti Grol in nekateri drugi. Jugoslovanska ljudska skupščina je samo za poslušne ljudi! Nove reforme tega osnovnega dejstva prav nič ne izpreminjajo.

Ameriški poslanec Allen je izročil poverilnico

Dne 25. t. m. je novi ameriški poslanik v Beogradu Allen izročil svoje poverilnice predsedniku Prezidijske Ivanu Ribarju. Allen je izjavil, da želi ustvariti pristranske odnose med ZDA in FLRJ, ki bodo sloneli na spoštovanju načel o enakopravnosti, ki so temelj OZN.

Na tiskovni konferenci je nato Allen izjavil: »Osnovno načelo politike, ki jo vodimo do Jugoslavije, je, da ZDA nasprotujejo kateremu koli napadu in uporabi sile za doseg državnih ciljev. Zaradi tega s simpatijami spremljamo napore Jugoslavije, da ohrani svojo neodvisnost in da ne dovolí vmešavanja v svoje notranje zadeve.«

Italijanska vladna kriza

Italija je še vedno brez vlade! Proti vsakemu pričakovanju je naletel De Gasperi na izredne težave pri sestavljanju svoje nove vlade. De Gasperi je hotel vsekakor ohraniti dosedanja koalicijsko demokracijo s liberalci, republikanci in socialdemokrati. Pogoj za sodelovanje liberalcev je bil umik demokratskega načrta o izvedbi agrarne reforme glede posestev z več ko 100 hektarjev zemlje; skupni pogoj vseh treh demokratičnih manjšinskih strank pa je bil v širokogrudnejši izvedbi upravnih pokrajinskih volitev, ki naj bi omogočile primerno uveljavljanje tudi vsem manjšim strankam.

Ker De Gasperi ni hotel in ni mogel popustiti glede izvedbe agrarne reforme (pritisk nezadovoljnih kmečkih množic na vlado je zelo velik!), so sklenili liberalci, da odpovejo svoje sodelovanje v bodoči vladi, s čimer so prav za prav privolili olajšati De Gasperijeve razgovore z republikanci in socialdemokrati. Da si pridobi njihovo naklonjenost je De Gasperi

pristal na postavitev novega volilnega ključa za dodeljevanje v pravnih mandatov v korist raznim manjšim strankam. Zaradi tega so republikanci že pristali na vstop v novo tripartitno koalicijsko demokracijo in socialdemokrati; vendar pa ti zadnji še niso izrekli dokončne besede, ker njihovo vodstvo pod Saragatovim predsedstvom stalno zaseda in ugiba o udeležbi pri vladni odgovornosti in o možnosti lojalnega opozicijskega delovanja, ki bi jim verjetno bolj koristilo z vidika pridobivanja širših delavskih množic. Zadnje vesti pa poročajo, da so se saragatovci verjetno že odločili za vstop v peto De Gasperijevo vlado.

Zanimivo je pri tem dejstvo, da je liberalna stranka izredno prepovedala svojim pristavem kakršno koli sodelovanje v novi vladi, čeprav bi bili vanjo poklicani kot strokovnjaki. S tem je prizadet sedanjí zunanji minister Sforza!

Računajo, da bo nova vlada sestavljena do konca tega tedna.

Volivne priprave v Angliji

Volivne priprave v Angliji so v polnem teku. Stranke so imenovale že nad 1800 kandidatov, med katerimi je okoli sto žensk. Pričenjajo se volivna zborovanja, prav tako pa se pojavljajo volivni lepaki in letaki. Ker so volivna okrožja precej spremenili, je še težje napovedati volivne izide kakor sicer. Volivna okrožja so namreč zaokrožili tako, da bo vsak poslanec po možnosti predstavljal 60.000 volivcev.

Ministrski predsednik Clement Attlee kandidira v novem volivnem okrožju West Walthamstow v severnovzhodnem londonskem predmestju. Ima kar tri nasprotnike in sicer konservativnega kandidata, liberalnega kandidata ter neodvisnega delavskega kandidata, ki so ga pred kratkim izgnali iz laburistične stranke. Pri zadnjih volitvah so dobili laburisti v tem okrožju nad 12.000 glasov večine.

V sosednem okrožju v Woodford Essex kandidira Winston Churchill, ki ima laburističnega, liberalnega in komunističnega protikandidata. Pre zadnjih volitvah je dobil 17 tisoč glasov večine.

Zunanji minister Ernest Bevin kandidira letos v okrožju Woolwich ob spodnji Temzi, proti njemu kandidirajo konservativci, neodvisni ter podpredsednik komunistične stranke Palme Dutt. Pred peti-

Položaj beguncev

Posebni trinajstčlanski odbor Gospodarskega in socialnega sveta Združenih narodov bo pričel v ponedeljek razpravljati o osnutku konvencije, ki naj omogoči beguncem in osebam brez državljanstva, da se vrnejo v normalno življenje in da se prilagodijo življenju v deželah, kjer bivajo.

Osnutek konvencije, ki ga je pripravil glavni tajnik ZN Trygve Lie, upošteva prejšnje mednarodne spoznanje o beguncih in osebah brez državljanstva, toda ima precej novotarij. Poleg osnutka konvencije bo odbor preučil Liev načrt, da bi odstranili sploh vprašanje brezdržavljanstva.

Vse to delo odbora je le predhodno v zvezi z načrtom za ustanovitev visokega komisarja Združenih narodov za begunce z dnem 1. januarja 1950.

V Romuniji ne dobivajo vsi živilskih nakaznic

Komunistični tisk v Romuniji je 10. decembra preteklega leta poudaril, da uradni sovražnik komunističnega režima v Romuniji ne smejo dobiti živilskih nakaznic za leto 1950.

Osebe, ki nimajo pravice do živilskih nakaznic, so: trgovci, razlašeni posestniki, upokojenici, ki so preje bili delodajalci in njihove družine. Razen teh ne morejo dobiti živilskih nakaznic tisti, ki imajo nad pol hektarja sadovnjaka, vinograda ali vrta, nad en hektar plodne zemlje na ravnam ali nad dva hektarja po hribovitih zemljah.

Avstrijska mirovna pogodba

Namestniki zunanjih ministrov, ki sestavljajo mirovno pogodbo za Avstrijo, so ravno kar ponovno odgodili zasedanje, ker je sovjetski predstavnik vztrajno odklanjal, da bi razpravljali o nerešenih vpra-

mi leti so imeli laburisti v tem okrožju 11.000 glasov večine.

Antony Eden, ki bi bil verjetno zunanji minister, če bi zmagal konservativci, spet kandidira v Warwleku in Loamingtonu, kjer je pri zadnjih volitvah zmagal s 17 tisoč glasovi večine.

Lord predsednik ministrskega sveta in voditelj spodnje zbornice Herbert Morrison kandidira v nekem južnovzhodnem londonskem predmestju. Ima tri protikandidate in sicer konservativca, komunističnega in neodvisnega laburista.

Finančni minister sir Stafford Cripps, ki kandidira v vzhodnem Bristolu, kjer je pred petimi leti zmagal z 18.000 glasovi večine, ima štiri protikandidate: konservativca, liberalca, komunističnega in neodvisnega.

Angleške volitve, pred katerimi se nahajamo, so zgodovinske važnosti. Od izida teh volitev je odvisen potek bodočih političnih dogodkov po vsem svetu. Volitve bodo pokazale ali se vse razvijajoči socializem nahaja v svojem zatonu, ali pa se bo za daljšo dobo še bolj utrdil.

Kot vemo, so v zadnjem času laburisti izgubili svojo premoč v Avstraliji in Novi Zelandiji. Nihče pa ne more prerokovati, kako se bodo odrezali v Angliji. To bomo videli šele 23. februarja.

šanjih, ker se niso končani razgovori med njegovo vlado in Avstrijo. Ti razgovori se vršijo na Dunaju.

Prihodnji sestanek je bil določen za 15. februar. Namestniki zunanjih ministrov po se se sporazumeli, da se bodo sestali čim bo sovjetski predstavnik Zarubin do bil nova navodila, ki bi omogočala, da povzamejo razgovore.

Dobro obveščeni krogi smatrajo, da se Sovjeti ne bodo umaknili iz Avstrije vse dokler ne rešijo Titovega vprašanja.

Češkoslovaški diplomati v tujini

Bogomil Lasman, bivši minister industrije in podpredsednik vlade v Gottwaldovi koalicijski vladi po komunističnem udaru v februarju 1948, je pobegnil iz Češkoslovaške v Nemčijo. Lasman je bil podpredsednik stranke.

Več članov češkoslovaškega konzulata v Londonu je odšlo, da se vrne v Prago. Predsednik češkoslovaškega poslanstva je 13. t. m. izjavil, da ta odklonitev ni političnega značaja. Po komunističnem državnem udaru je dosedaj že okoli 100 višjih uradnikov češkega zunanega ministrstva odbilo povratek v Prago.

Zopet šola v ulici Sv. Frančiška!

Ali se še spominjate, kako so se morali lani naši mestni otroci vpisovati kar na cesti pred zaklenjeno šolo v ulici Sv. Frančiška, ker je neka prenapeta ravnateljica po dobrih navodilih hotela našo mestno mladino spraviti v razne predmestne šole? Ali se še spominjate, kako smo morali dokazovati pristojnim šolskim oblastvom, da stanujejo naši otroci v mestnem središču in da jih nismo v mesto vtihotapili iz predmestij ali celo s podeželja? Lani torej s svojim načrtom niso uspeli, čeprav so nam zaradi popustljivosti nekaterih naših vodilnih šolnikov vzeli en razred in voditeljevo pisarno!

Letos so začeli šolo popravljati. Naše otroke so začasnou razmestili po raznih drugih bolj ali manj oddaljenih osnovnih šolah, italijanske dijakke s strokovne šole, ki ima svoje prostore v isti stavbi, pa so premestili še bliže mestnemu središču v ulico Mazzini, čeprav bi jim trdnjše noge dovoljevale začasnou pot v oddaljenejšo učilnico. Začeli so nam nato za te naše otroke s šole v ulici Sv. Frančiška ponujati nove stalne učilnice po drugih osnovnih šolah izven območja mestnega središča... Skratka: začela se je stara brezvestna igra na račun zdravja in učenega uspeha naših najmlajših!

Tega ne moremo dovoliti! Naši starši, naši učitelji, naša demokratična javnost naj preprečijo to novo nameravano zlohotno kršitev naših narodnostnih pravic na šolskem polju v Trstu.

...

V tem poslopju je bilo šest slovenskih ljudskošolskih razredov in italijanska šola. Ker so stranišča v najslabšem stanju in zdravju škodljiva, bi se bila morala popravila izvršiti med božičnimi počitnicami. Izkazalo se je, da je

treba temeljitega popravila, ki jih zaradi higienskih razlogov več dalo odlašati. Zato je bilo treba med šolskim letom stavbo izprazniti. Italijanski razredi so našli gostoljubno streho v ulici Mazzini, a slovenski razredi so se nameravali razmestiti dva v šoli v ulici Rismondo in štirje v tehničnem zavodu Volta v ulici Battisti. To bi bilo vse v redu, ako bi bile vse te učilnice primerne in ako bi jih ne obiskovali predpoldne italijanski učenci, tako da bi imela slovenska šola te učilnice, ki bi bile obiskovane predpoldne od treh in popoldne od ostalih treh slovenskih razredov.

Glede prostorov samih je treba priznati, da so prostori v ulici Rismondo zračni, sončni, ogrevani, četudi v IV. nadstropju; tako so prostori v ulici Battisti še bolj primerni, ker so v II. nadstropju. Ali nedostatek je v tem, da so v ulici Battisti klopi za ljudsko šolo prevelike, odnosno jih sploh ni, ker risalne mize za odrasle ne morejo služiti za klopi manjšim učencem.

Zato je dolžnost šolske uprave, da tej upravičeni pritožbi takoj ugodí. Ako le mogoče — in to je mogoče —, naj se dajo za slovensko šolo na razpolago tri učilnice celodnevno. Ako bi to bilo zares nemogoče, naj ostane pri odkanih prostorih, ali v ulici Battisti naj se dajo na razpolago šole, ki imajo primerne klopi.

Šolsko ravnateljstvo, ki mu je blagor šole na srcu, naj poskrbi, da bodo učilnice opremljene vsaj s primernimi klopami, da ne bodo otroci izgubljali brez potrebe šolskega pouka.

Odposlanstvo staršev je bilo pri višjih šolskih oblasteh in iskalo pomoči. Le od dobre volje je odvisno, da se vsaj delno ugodí učencem in staršem za to prehodno dobo od par mesecev.

Tržaški občinski svet

Seja 24. januarja t. l.

Na tej seji je imel svoj zaključek incident med obč. svet. Jurago (kominformist) in odbornikom Cumbatom, kateremu je bil Juraga očitel, da vlada pri namestitvah uradništva pristranost in politična pripadnost. O zadevi se je razpravljalo tudi na zadnji tajni seji in 24. t. m. je bil prečitana sporazumno med svetnikom Jurago in odbornikom Cumbatom sestavljen zapisnik o poravnavi zadeve. V tem zapisniku je bilo ugotovljeno, da primeri imenovanj, ki jih je svet. Juraga navajal, se niso izvršili pod to občinsko upravo, niti v času, odkar je prof. Cumbat, šef personalnega oddelka, marčev prejel. Na javni seji je odbornik Cumbat razložil vseh osem primerov in na podlagi njegovih pojasnil, katerim ni ugovarjal svet. Juraga, izhaja, da pri omenjenih primerih ne mo-

re biti govora o kaki protekciji ali prednosti iz družinskih ali političnih ozirov.

O preračunu je govoril na dolgo odbornik za občinske finance dr. Forti, liberalci. Njegov stvarni govor se je razlikoval od govorov večine obč. odbornikov, ki so bili več ali manj polemični in temperamentni. Govoril je o raznih davkih, se izrekel proti zadolževanju občine izvenemir v primerih nujne potrebe, govoril je tudi o družinskem davku, ki se namerava tudi v Trstu izvesti in je naglasil dobre in slabe stvari tega novega davka, proti kateremu je nastopilo v Milanu ravno delavstvo.

Razpravljalo se je dolgo o predlogu svet. Monciatija (ital. blok) za ukinitve stanovanjskega urada. Zupan je izjavil, da je obč. odbor razpravljalo o predmetu in se pridružil predlogu, da se zahteva odprava stanovanjskega urada kot institucije, ki je bila v prvih letih po vojni potrebna, sedaj pa več ne odgovarja niti času niti potrebam in stane občino 54 milijonov lir letno, katere je boljše uporabiti za zidanje stanovanjskih hiš.

Kominformistična grupa se je izrekla za ohranitev stanovanjskega urada, češ da ta urad drži nizko cene stanovanj. Za stanovanjski urad se je izrekel tudi independentisti in grupa MSI (neofašisti), dalje dr. Stoppa (tržaški blok) in dr. Dekleva (babičevski komunisti). Za odpravo so bili demokrati, liberalci, socialisti in republikanci. Za odpravo je bil tudi svet. dr. Agneletto, ki je v utemeljitev svojega stališča izvajal, da dokler bo obstojal stanovanjski urad, bo trajalo v Trstu skrivanje in zatajevanje stanovanj in sob. Nekatere ljudi bi radi oddali sobe v najem, ali jih nečesto izročiti stanovanjskemu uradu, da ne nasehvanje nezaželenih in nepoznatih oseb. Ako so danes na stanovanjski črni borzi gorostasne cene, je tej draginji kriv stanovanjski urad, ker je na razpolago samo neznatno število sob pri osebah, ki se ne boje zakona, dočim je ogromno število sob, ki bi sicer bile na razpolago, zamočanih in neoddanih, samo da ne pride vmes stanovanjski urad. Zmotno je misliti, da stanovanjski urad varuje siromasne sloje. Najbolj potrební in reveži, ki so iskali pri tem uradu pomoči, niso prišli na vrsto. Proti pretirani najemini je še vedno odprta pot na urad za pritožbe. Ta uspešno posluje v varstvo šibkejših. Stanovanjski urad je samo še ovira na poti znižanja cen za podnajemnine, zato mora čimprej izginiti v korist zlasti revnega prebivalstva. Pri glasovanju je bilo sklenjeno s 34 proti 19, glasovom, da se naj ta urad ukine.

Koncert SPM v Boljuncu

Slovenska prosvetna matica v Trstu priredi dne 5. februarja ob 15.30 koncert narodne glasbe v Boljuncu v prostorih Sancinove kinodvorane

Sodelujejo: orkester SPM pod vodstvom Milivoja Slamiča in solisti sopranistka Milena Čekutova, bariton Marjan Kos in tenor Renat Kodermac.

Na klavirju spremlja Ludvik Klakočar.

Natančni spored javimo prihodnji teden.

NOVA POT KERENSKEGA

Proti koncu novembra preteklega leta (1949) je govoril prvič preko ameriške radijske postaje »Glas Amerike« mož, ki je napravil most med carizmom in boljševizmom, menjševik Aleksander Kerenski. Obrnil se je na prebivalstvo Sovjetske zveze in sicer »partijne« kakor tudi na »brezpartijske«. Tako je hotel razširiti svoj vpliv in svoje ideje tudi med tiste, ki so zartili v meje komunističnega totalitarizma. Opozoril je boljševike, da komunistične partije, na vse strašne posledice, ki bi lahko sledile za Rusijo in za ves svet, če bodo »partijne« še naprej podpirale napadalno politiko, ki jo vodi Stalin in okoli njega zbrani Politbiro. »Politika Kremļa se igra z ognjem!«

Na njegov govor je sledil takoj sovjetski protinapad, ki pa seveda prezirljivo omenja Kerenskijeva opozorila. »Rusije novosti«, ki izhajajo v Parizu, uporabljajo dogodek za oster napad na Združene države, »kot središče priprav za zločinski napadalno vojno« proti Sovjetski zvezi. Zato časopis spravi, čemu se obračati s takimi opozorili na svoje sorojake, ko lahko avtor teh opozoril dobro ve, da tisti, ki se resnično »igrajo z ognjem« bivajo v državi, kjer trenutno biva »minister Kerenski«.

Novi nastop Kerenskega je izval več komentarjev v svetovnem tisku. Mnenja so precej deljena. Najvažnejše pa je vprašanje, kakšno mesto pripada, oziroma naj bi pripadalo temu politiku, čigar kratka kariera pada v najburnejšo dobo ruske zgodovine. Ko je prišel s februarso »buržoazno« revolucijo 1917 na oblast, je zaradi ideološke dezorientiranosti, vojaške in politične dezorganizacije, omogočil zmago boljševiške revolucije, ki je oktobra 1917 pomešala z njim in 7. novembra prevzela oblast. Tedaj je žalostno dolgal svojo vlogo z ognjem, ki ji kot epilogo sledijo vse strahote komunistične diktature. Koliko trpljenja, koliko internacijskih taborišč, koliko ubojev... vse gre v milijone!

Politik njegovega kova misli, da si z emigriranjem iz trpeče domovine more po pilatovski umiti roke in se s »čistimi« rokami po dolgi letih pozabe zopet postaviti nad ljudstvo z novim programom. In Kerenski se je v tem prepričanju pojavil po koncu druge svetovne vojne najprej s članki, preteklo leto pa z ustanovitvijo novega političnega gibanja »Liga borbe za osvoboditev ljudstva«. V vodstvu so se zbrali okoli A. Kerenskoga njegovi sodelavci menjševiki kakor Zenzinov, V. Dnieprov, B. Nikolajevskij in drugi. Ta nova organizacija je nestransarska, oziroma hoče biti nadstransarska.

Za razpravljanje na kongresih ne sme veljati staro in neiskreno diplomatsko pravilo, da se države ne smejo mešati v notranje posle drugih držav. Ako je demokracija res človečanska in ako naj povečevanje občutka mednarodne povezanosti ne ostaja prazna fraza, potem ne sme biti politična državna meja zaščita za absolutistično samovoljo. Ta strašna vojna je nastala prav zaradi tega, ker se države tako dolgo niso mešale v notranje posle drugih držav.

(Masaryk - »Nova Evropa«)

in imajo njeni pristaši svobodo, da ostanejo člani svojih strank; seveda to velja le za levičarske stranke. Novo gibanje, kljub temu, da hoče biti antikomunistično in demokracično, je precej ostro razpoloženo do vseh nelevičarskih političnih organizacij in tokov.

Menjševiki s Kerenskim kot simbolom in voditeljem so ostali na stari liniji. Spremenili so le svoje stališče do komunizma. Se to do sledi le v načelu, kajti prav nič še ni gotovo, da bi njih praktično politično delovanje bilo resnično take narave, da bi slabilo in ne ojačevalo komunistične politične akcije. Menjševizem je prav ideološko slab in se ne more rešiti težke krize, v katero je s svojo slabostjo in neodločnostjo nekoč že zapeljal rusko politiko.

Avstrijsko gospodarstvo

Razvoj tržaške luke in naraščajoči blagovni promet med STO-jem in Avstrijo sta za nas važna razloga, da se zanimamo tudi za gospodarska vprašanja tržaškega zaledja.

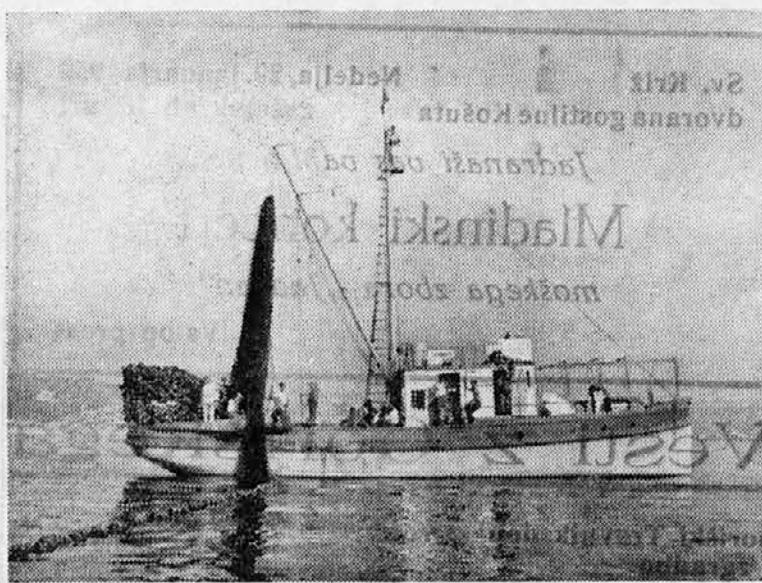
Položaj avstrijskega gospodarstva je kritičen in se vedno bolj slabša. Kdor bi se hotel o tem poučiti, ne najde v dnevnih in drugih časnikih pravega pojasnila. V odlični stranki, meščanska, če jo smemo tako imenovati, in socialistična, kar molčita; pisata in govorita o stvarih, ki so brez pomena, pa molčita tudi o tem, kar bi mogli stranki urediti z lastnimi močmi brez državne podpore. Nastala je zato nova »neodvisna stranka«, katero je ustanovil v Solnogradu dr. Kraus. Dr. Kraus je govoril dne 15. decembra v »Zvezi industrij« na Dunaju in njegov govor prinaša list »Berichte und Informations«. Iz tega poročila povzemamo sledeče:

Ogrožena zasebna podjetnost

Proti koncu vojne so podpržavili celo tretjino avstrijske industrije. K temu dodajmo, da so 40.000 podjetij bivših nacistov postavili pod komisijsko nadzorstvo. Meščanska stranka je v to privolila. V novi vladi so izročili oskrbovanje podpržavljenih podjetij socialističnemu ministru, ki v glavnem podpira podpržavljeno industrijo. Tako se je iz ERP podpora dalo 90 odst. podpržavljenim podjetjem. Se ne vidimo, kam nas bo podpržavljenje privedlo. Ljudska stranka (meščanska) je proti zahtevam socialne demokracije popolnoma hroma. In ta stranka je pri volitvah obetala, da hoče privatna podjetja varovati pred »ljudsko demokratično« nevarnostjo.

Uradna dovoljenja

Svojčas so pravili, da je razlika med avstrijskim in nemškim gospodarstvom v tem: »V Avstriji je vse dovoljeno, kar se ni prepovedano; v Prusiji je vse prepovedano, kar se ni izrecno dovoljeno«. To se pravi: Ni prostosti za podjetnika. V vseh važnih zadevah je podjetnik brez pomoči proti uradniku, začenši od ustanovitve podjetja, do dovoljenja ERP kredita in do dovoljenja uvoza. Podjetnik ne more razpolagati, ne more napraviti nabene kupčije, ne more sklepati nobene kupčije. Pri vsa-

Naša ribarska obnova je omogočena z gradnjo modernih ribiških ladij iz sredstev Marshallovega načrta. Na sliki vidimo ladjo »Thimuc«.

Avstrijsko gospodarstvo

kem koraku je odvisen od kliče, katere naklonjenost si mora pridobiti — ali kupiti! Če se mu ne posreči, naj podjetje takoj zapre. Težave, ki jih podjetniku delajo pri vsakem izvozu, so gorostasne in poniževalne, obenem pa zahtevajo, naj trgovina več izvažajo! Če je kje na svetu staneš pacifistov, ki nima prav nobenega pomena, se tja vozijo vsi: ministri in poslanci, v Pariz in Lozano! Preteklo leto smo za takšna uradna potovanja izdali več deviz, nego smo jih dobili iz tujkega prometa. Veletrgovcu, ki je hotel v Italijo, da tam napravi večjo kupčijo, je narodna banka dovolila 10.000 lir — to je ravno za en dan!

Ni zaslužkov

Davčne postavke so nastale le iz demagogičnih ozirov. Ponavljajo se zatirjanje, da je »treba pritegniti kapitaliste in bogataše! Posledica tega je, da če podjetnik pravilno vse prizna, mu ne ostane nič, toliko, da bi plačal svojega ravnatelja. Podjetnik se ne zanima več za zaslužek in na racionaliziranje, ki bi se dalo izvesti z nabavo novih strojev. Podjetnik nima nobene možnosti prihraniti si kaj kapitala. Podjetja zaradi tega v svojem siromaštvu tehnično zaostajajo. »Investitionsbegünstigungsgesetz«, postava, ki podpira nove naprave, je le polovičarstvo, tovarnarja ne moremo siliti, da takoj kupi stroj, če mu ponujamo podporo! Podjetje si mora prihraniti kapital, da pri dani priljubljenosti vse potrebno naroči tudi v inozemstvu.

Avstrija potrebuje investicij, ker se tukaj v ruskem pasu več demontiral kakor v Nemčiji, kjer se je javnost zaradi demontiranja resno razburila. Tovarnam, ki niso imele stikov s finančnim ministrom, so pri ureditvi valute vzeli vse, kar so prihranile. Končno se mora najti kdo, ki bo javno povedal, da moramo kaj zaslužiti. Zda si avto nabavi morda le tisti, ki se pri davkarji »razume«, ne pa tisti, ki najbolje gospodari!

Bančni kredit

Ko podjetja ne zaslužijo nič, jim preostaja v primeru, da je treba novih strojev, le pot k banki, ki je podpržavljena. Ker podjetje premo- la zasluži, ne more vračati kredita pravočasno. Prvič mu bo banka kredit podaljšala, pozneje bo od-

podjetnika zahtevala, da se posojilo spremeni v udeležbo pri podjetju. V podpržavljeni banki je o sebi nameščeno po sorazmernju, določenem sporazumu s posameznimi strankami. Ta stroj bo imel enkrat preveč uradnikov, potem bo ravnatelj bolj kakor bi smel podpiral svoje ljudi, iz tega bodo brez dvoma nastale nepotrebne gospodarske izgube. Končno bo banka podpržano podjetje popolnoma prevzela. Po ti poti pojde ostanek naše industrije v državne — v roke socialne demokracije, kar je ljudem po volji le dokler se država ne brani, plačevati nastalega primanjkljaja.

Obrtne zbornice

Ni države, v kateri bi se toliko govorilo o demokraciji in bi se postopalo tako nedemokracično, kakor v Avstriji. Ko so o božiču razpravljali o »premostilni pomoči« — »Ueberbrückungshilfe«, pomožni začasni plači, so zbornice in zadrage (Innungen) obetale kar mimo podjetnikov podpore, ki bodo marsikatero podjetje uničile. Podjetnikov se sploh ni vprašalo, in kjer je gremil kaj sklenil, se zbornica za sklep ni zmenila! Zanimivo je, da delavci sami v mnogih primerih odpovedali še te podpore, ki jih je določila zbornica. Obrtne zbornice niso več zastopniki podjetnikov, marveč le še podaljšana državna pest, ki se pa boji le komunističnih demonstracij.

Kje je rešitev?

V preteklih časih je podjetnik nekaj pomenil. Bil je samostojen in nič se mu ni moglo zgoditi. Danes so podjetja odvisna od politike. Se je od pomoči možna!

a) Treba je znižati davke. Nemogoče je vzdržati državnih stroškov, ker je tretjina ljudi v državi na službi. Odvisni državni uslužbenci se morajo prestaviti v privatno gospodarstvo. To bi zadostovalo, da bodo privatna podjetja zopet kaj zaslužila. Vsakemu podjetju, ki prevzame nekaj odslavljenih državnih uradnikov, naj se del te plače nadomesti z državnim prispevkom. Proti temu načrtu sta pa obe najmočnejši stranki, socialistična in meščanska, ker sta ravno ti stranki porivali ljudi v državno službo in sta si tako ustvarjali stranko. Politični stranki se zdaj nočeta svojim pristašem zameriti. Pri plači ti politični uradniki ne bi bili prikrajšani, ker industrija svoje ljudi bolje plačuje kakor država. Pri tem socialisti odkrito nastopajo in njihov govor-

(Konec na 4. strani)

† Dr. Josip Martinis

1862 — 1950

Da je bilo ljudi na lepem pokopališču naših ponosnih Barkovelj bi od prilike takole spregovoril ljudem v torek dne 17. t. m. dopoldne.

»Tužni zbor, danes smo zbrani okrog smrtnih ostankov človeka, ki se je na svoji dolgoletni življenjski poti uveljavil kot globok in svetel značaj, neumoren delavec in mislec. In ko se s svojimi mislimi obračamo do njega, ki je s svojim telesom samo še za trenutek prisoten in ki že sedaj pripada preteklosti, se ne moremo varovati pred globokim ganotjem in potrtostjo.

Dr. Martinis, ki tu pred nami leži mrtve, je že okrog devetdesetega leta preteklega stoletja prišel v Trst, in sicer iz one Dalmacije, ki si je prav tedaj dala svoje izrazito narodno obeležje. Prepojen z ideali narodne svobode, se je marljivo čitalec Mazzinija in spoštovalec Garibaldija ravno na teh dveh vzorih naučil ljubiti svoj narod in boriti se proti njegovim tlačiteljem. In ravno ta duh borbe, ki se ga je navzel na dalmatinskih otokih, je s seboj prinesel v Trst. Ali ne le duh borbe, temveč tudi duha podjetnosti! Bil je očesni zdravnik, ki pa ni zdravil le telesni, temveč tudi duhovni vid svoje okolice. Njegov priložni sovpad slučajno z vznikom našega pomorstva, ki se je po propasti jader vprav okrog devetdesetih let preporojeno dvignilo iz pepela pozabljenja kot večno znamenje naše narodne nesmrtnosti. In ta Trst, ki se je iz srednjeveške brezpomembnosti neznatnega ribiškega naselja dvignil do zlata, bogastva in veličine po zaslugi junaških podvigov naših dalmatinskih pomorcev, je doživel nov procvet po ustanovitvi njihovih paroplovnih podjetij.

V Josipu Martinisu pozdravljamo torej enega izmed pionirjev tržaške blagine z začetka tega stoletja. In pozdravljamo njegovo nemajhno zvestobo narodni stvari, kajti ta človek ni toliko skrbel za svojo zdravniško prakso, kolikor za naša častna izročila. Pokojni je sodeloval tudi na raznih drugih gospodarskih področjih. Njegovo sodelovanje se je občutilo pri Jadranski banki, pri Hrvatski štedionici ter v Dalmatinskem skupu, v Narodni čitalnici itd. In ko je zapuščanje naroda uprlo svoje poglede vanj, je bil eden izmed dvanajstoric, ki je zastopala okolico v tržaškem občinskem svetu in je naš besedi dal ono mesto, ki ji pripada.

V poslednjem času je živel odmaknjen od sveta na svojem vrtu z razgledom na morje, na našem Krasu, na katerem se je tako ljubeče vdomil, kajti svoji življenjski družici sta si tako on kakor tudi njegov brat izbrala iz stare barkovljanske obitelji Miklavčevih.

Zivel je skromno odmaknjen ali vever iz svežega duha, buđen v negovanju svoje življenjske zamisli in vedno odkrit, kadar je bilo treba nastopati zanjo. — Josip Martinis! Tri pokolenja se klanjajo danes pred tvojo rakvijo. Ako je grobov, ki so nosilci svetlobe, Tvoj grob nam bo svetinja in večna spodbuda!

Od prilike te besede sem hotel spregovoriti, kajti svojih govorov nimam navade čitati. Ali ob njegovem grobu je bilo le malo Tržanov. Ali je naš narodni spomin tako kratek?

A. Dabinović

MIMOGREDE

To so zavijanja

Ta teden je bil za ljudski kominformistični tednik »Delo« precej slab. Ni velikih dogodkov, ob katere bi se lahko obregnil.

Na prvi strani je objavil članek »Z roko v roki«, v katerem dokazuje, da so goriška oblast »prav za prav napravila« titovcem veliko uslugo, ker so že drugič postavila pred sodišče urednika goriške »Soc«. Njegova demagogija res nima meje. Iz članka nekako izgleda kot bi bili titovcem nevoščljivi za njihovo »mučeniško« vlogo. So pač skupno s titovci z geslom »Zrtve morajo biti« skozi vsa vojna leta vodili naš narod za nos. Zato vedo, kaj to pomeni.

Tako lahko odkrivamo vsak dan znova, kako globoko je medsebojno sovražstvo bivših komunističnih bratcev. Niti v tem vprašanju, kjer gre za splošno častnikarsko statusno zadevo, niso sposobni skupno zakričati. Ne morejo, ker ne smejo!

Zlata mladina

Zvesta napredku na vseh črtah se nadebujda progresivna mladina (ako jo v tem primeru še lahko tako imenujemo) v novem času pogovarja s svojimi starši kar po časopisu. Hčerka Bartola Petronia je namreč v komunističnem listu »Unita« objavila pismo, v katerem je »razglašila in obsodila« politično stališče in delovanje svojega očeta.

Oče ji seveda ni ostal dolžan ter ji je v »Primorskem dnevniku« odgovoril, da je težko bolan. Pridna hčerka mu seveda ni hotela ostati dolžna in časopis so sedaj objavili drugo njeno pismo, v katerem trdi, »da se nahaja na poti okrevanja in je torej v polni osesti svojih fizičnih in umskih sposobnosti«. Pri tem pa dodaja zopet nekaj općkov na račun svojega očeta »socialista« špijona Ovres, kakor ga imenuje »Delo«.

Kako si bosta ta otrok in oče nekoga dne pogledala v obraz je pa pri vsem najbolj žalostno vprašanje. Ako so taki odnosi in tako medsebojno javno obrekovanje komunistični ideal, potem se jim najlepše zahvaljujemo za vse njihove »otroške« jasla, »pionirke«, »zaščito družine« itd. Kaj pomaga »ša teorija, ko se pa tako brezobzirno izkorišča in javno smeši družinske odnose, ki bi morali biti temelj sveta, čimbolj so otroci odrasli. Kje naj iščejo mlajši svoje vzore? V Lici Petronio?

Bolgarska trava

V preteklosti smo nekoč doživeli, da so drug za drugim čudežno umirali egiptski ministrski predsedniki.

Nekaj podobnega se je v času Kondilisa dogajalo malo pred vojno na Grškem. Druga za drugim je zadela kap. Takrat so Srbi žaljivo pripomnili, da jih spravlja na drugi svet neka čudežna »grška trava«.

Danes se pa ponavljajo podobne stvari v Bolgariji. Medtem ko postavljajo doslužene ali obrabljene politike v demokracičnih državah v penzijo, so si progresivne države, najprej iz razlogov štednje in nacionalizacije izmislile drug postopek: če je primerno, napravijo teater, jih spravijo pred proces in pobesijo (primer Kostova), ako pa žele ohraniti njihov »svetel spomin«, potem taki politiki nenadno zbolijo in pomrejo. Sledi slavnosten pogreb na državne stroške in ganljivi poslovilni govori. To drugo je doživel Dimitrov, sedaj pa še ministrski predsednik Kolarov, ki je te dni »nenadoma« preminul.

Meeting v tovarni

Tudi njo je popadel nekaj bes, napadla je Sovjete, Kominform, napad je vse drugače kot pa si je to upal tovariš minister. »In prav to, ker imamo toliko ovir na naši poti, predlagam, tovariši, da se v bodočem letu obvezemo, da bomo opravili trikrat toliko prostovoljnih ur, kakor pa smo jih v preteklem; prav zaradi tega, tovariši, vas pozivam, da povisamo naše delovne norme za 25 odst. To naj bo znak hvalečnosti naši nemotivljivi partiji, našemu voditelju in učitelju Titu in vsem njegovim pomočnikom, od katerih nas je eden danes celo počastil s svojim obiskom. Naj gre od nas z občutkom, da je videl borbe, ki so pripravljeni stvar doseči ali pa v borbi umreti. Zivel Tito! Zivela naša socialistična domovina! Zivel tovariš minister!« To so bili njeni zadnji stavki, s katerimi je zaključila svoj govor.

Obstala je in se ponosno ozrla okrog sebe. Toda molk, težak molk. Nobenega odobravanja, nobene graje, samo tisti molk, ki je težji od svinca. Bleda od jeze in

ne morem. Če jo bom iskala, je pa ne dobim. To naj pogledajo v ministrstvu. Ne morem stati noč in dan v tovarni, ako mi doma družina propada. Jesti in obleči naj nam dajo, pa bomo delali! Ze dva meseca nisem dobila na karte masti! Tako kot je pa danes, naj kar Katrica gara in njej podobni, ki itak ne znajo drugega kot govoriti. Pred vojno me je pred izhodom iz tovarne čakal pek s kosom belega kruha. Sedaj pa stoji poleg vratarja miličnik!

Ze med njenim govorom so se pričeli tovariši za mizo spogledovati. Partijski razvrščeni po dvoranah in pa so za trenutek zmedeni ostrmeli. Suženj se je upal izpregovoriti!

Konec njenega govora je zopet sledil splošen molk. Vsi so z napezotimi pričakovali kaj bo. Toda to ni bil molk negodovanja, to je bil molk neizvestnosti. Oči vseh prisotnih so izražale odobravanje, ki ga usta niso smela izreči.

Napetost je prekinil partijec, sedeč v desnem kotu dvorane. Po prvih sekundah molka in zmede se je prvi ovestil, pognal se je s stola, kot bi ga nekaj pčilo, in z od jeze zaripil obrazom je zakričal: »Saboterka! ... Tako kot je govorila Marija govorijo samo sovražniki našega naroda in naše socialistične domovine! Za take ljudi ni primerno, da se nahajajo v naši sredi. Ven z njimi! V zapore in

pred sodnika, tja spadajo!« — »Izključimo jo iz svoje srede!«, je sikala Katrica.

Medtem ko je partijec govoril, si je med stoli počasi utiral pot proti Mariji, z namenom, da jo kot valpet z živo silo vrže iz dvorane. V ozadju so itak stali miličniki, pripravljeni, da odvedejo novo žrtev. Toda zgodilo se je nekaj neverjetnega. Mnogi se je počasi osveščala, nagonsko je začutila, da mora ukreniti nekaj v zaščito osebe, ki si je edina upala izpregovoriti odkrito besedo. Cimboli se je izizval približeval Mariji, tem težja je postala njegova pot. Vedno bolj so se okrog nje stiskale postavbe prisotnih ter so ustvarjale vedno bolj gost obroč, skozi katerega se ni mogel prebiti.

Se več. Nekateri so si celo upali zakričati: »Ne boste je zaprili!« »Ako zaprete njo, zaprete tudi vse nas!« »Resnico je govorila!«, so se oglašali klici iz vseh kotov dvorane. Ti izrazi solidarnosti so tudi Mariji povrnili njeno prejšnjo mirtost. Medtem ko je prejel vsa zmedena in prebledela čakala kaj bo, ker je s svojimi besedami povedala toliko in tako bridke resnice, je sedaj spoznala, da ji vsaj trenutno, vsaj danes, ne morejo napraviti ničesar. Preveč jih je, ki so se zanjo potegnili!

Tudi za voditeljsko mizo je zavladala precejšnja živahnost. Na levo in desno so si tovariši izme-

njavili pojasnila. Tovariš minister je bil onemelo strmel. Do sedaj se mu kaj takega še ni primerilo. To pomeni, da veje nov veter! Toda nobenega nasilja! To so izkušeni demagogi jasno občutili. Stvar je treba pomiriti.

Vstal je ravnatelj tovarne, ki je pač svoje ovčice najbolj poznal. S svojim trkanjem po mizi je pomiril dvorano v trenutku, ko so se v njej oglašali prvi klici. Dal je znak, naj se vsak vrne na svoje mesto in pričel je razkladati o težkočah oskrbe, govoril je o dobri volji centralnih oblastev, ki so vse vzorno uredile. Napadela pa je saboterje, ki s svojim zločinskim podtalnim delovanjem preprečujejo, da bi se vse te obljube in načrti raznih tovarišev ministrov, novih očetov domovine, uresničile. Tovariš minister, ki je v tem videl najboljšo taktiko za svoj umik s spolzkih tal, na katere so ga spravila Marijina vprašanja in očitki, je navdušen prikimal in s tem vidno kazal svojo solidarnost z ravnateljevimi izjavami.

Ravnatelj je opozoril prisotne, da morajo v tem smislu razumeti vse, kar je tovariš minister povedal in zaključil je s prepričanjem, da bo sedaj tudi Marija drugače gledala na svoj položaj ter bo v interesu skupnega socializma z navdušenim delom pripomogla k učenju tih zakletih rušilnih sil nove socialistične države.

Njegov govor ni nikogar prepričal. Ne partijce, ne omizja, ne prisotnih delavcev. Toda ker je predstavljal najprimernejši izhod iz napetega in mučnega položaja so ga sprejeli, se pomirili in nihče mu ni ugovarjal. Vsak pa si je pridržal svoje misli in svoje naklepe. Minister je v sebi kiel, tovariš ravnatelj se je jezil nad blamažo, ki jo je pred tako visokim gostom doživel, partijci so delali načrte za maščevanje nad vsemi tistimi, ki so danes pokazali svoje zadovoljstvo in miličniki so že vedeli, koga bodo morali ponoči pobrati.

Razgovor je prešel na vsakdanje potrebe. Tovariš minister je razkladal, kako je Kominform kriv, da ni platna, da ni masžob, kako je zaradi viharja zamudila ladja, ter ni moke itd. Za vsako stvar je našel kak primeren izgovor, samo da je ostala pri vsem nedotaknena avtoriteta državnega vodstva. Ker so ljudje taka propaganda pojasnila čitali itak vsak dan v časopisih ter so videli, da jim tovariš minister razen svojega gladkega obraza, poceni fraz in blestečih avtoritet ni prinesel prav nič novega, so počasi nehali izpraševati. Zadnja se je oglašila stara ženica, »meta Franck«, kot so jo imenovali. Ker novih časov sploh ni niti razumela, niti domnela, so se iz nje pogostoma norčevali. In tako, hote ali nehoti, nerodno

(Dalje na 4. strani)

Avstrijsko gospodarstvo

(Nadaljevanje s 3. strani)

nik je dejal, da mora država imeti čimveč ljudi v svoji oblasti. Ljudska stranka pa o razbremenitvi samo govori, v resnici pa se ji upira.

Preračunska politika je bila doslej tudi v tem napačna, ker so pripravljali razna dela z dolgotrajnimi investicijami. Gradili so državna poslopja, ceste, elektrarne. Treba je napraviti, pri katerih ni treba dolgotrajnih kreditov! Danes je še možnost na svetovnem trgu trikrat toliko prodati, kot se zamore proizvoditi. Danes pa voditelji nimajo poguma. Samo odpirajo in mašijo razne luknje v našem gospodarstvu...

b) Odpraviti se morajo nepotrebna državna dovoljenja. Državno upravljanje gospodarstva bi se v mnogih primerih lahko opustilo. V raznih uradih so se uradniki lepo udomačili. Stranke so si v naši dobi pridobile silno moč. Podjetnik mora prositi in mu je končno vseeno, ali prosil na desni ali na levi strani, četudi boljševiski.

c) Treba je vzpostaviti neodvisno privatno večjo banko. Državne banke nimajo denarja niti za najpotrebnejše. Od dveh velikih državljenjank bank je ena v socia-

lističnih rokah, druga v rokah meščanske stranke. Obe banki sta podjetnikom enako nevarni.

d) Treba je dobiti denarja iz inozemstva. Treba je dobiti več kakor do zdaj tudi ERP kredita za privatna podjetja. In potem potrebujejo podjetja tudi inozemske udeležbe. Po tej poti bi dobili stroje, ki jih potrebujemo in omočena bi nam bila udeležba pri inozemskih patentih.

e) Spremeniti se mora politika strokovnih društev. Ta društva so vsa navdušena za podraževanje in podjetnikom nasprotujejo. V takšnih razmerah ni mogoče priti do boljših delovnih načinov in do načina delovanja, ki bi dovoljeval boljše plačevanje. V teh strokovnih društvih vlada še vedno le najglasnejši radikalec. V strokovnih društvih zabranjujejo maloštevilni komunisti vsako ustalitev cen in plač.

Današnje razmere pa so takšne, da delavci sami odklanjajo radikalizem in nastopajo vedno odločneje po ameriskem načelu: »Več produkcije, večji delovni uspeh delavca in potem večja plača«. Delavci sami ne odklanjajo več zasebne lastnine, odklanjajo podraževanje, kakor si to želijo pri S.P.O.E., odklanjajo pa tudi pozdraženje, kakor si ga želijo ostale meščanske stranke.

Vesti s Tržaškega

SDZ Nabrežina

Slovenska demokratska zveza, odbor za Nabrežino, vabi vse člane in somišljenike naše organizacije na občni zbor, ki bo v torek, dne 31. t. m. ob 20. uri v kinodvorani v Nabrežini. Pripravljalni odbor bo podal poročilo o svojem doseganju delovanja, nato bo izvolil novega odbora in treh delegatov za okrožni odbor. Občnemu zboru bodo prisostvovali tudi zastopniki glavnega odbora iz Trsta. Glede na važnost tega občnega zbora vabimo vse zavedne Nabrežince in okoličane, da se tega zborovanja udeležijo.

Pripravljalni odbor SDZ za Nabrežino

Posvet zaupnikov SDZ za nabrežinsko okrožje

Dne 22. t. m. je bil v Nabrežini posvet zaupnikov Slovenske demokratske zveze za nabrežinsko okrožje, in sicer v novem sedežu nabrežinskega odbora v Pavlinovi hiši.

Sestanek je vodil Josip Terčon, ki je pozdravil vse navzoče vsake zaupnike, nabrežinskega župana Kralja in prav posebno predsednika glavnega odbora SDZ dr. Josipa Agneletta ter nato v temeljitem poročilu prikazal delo nabrežinskega odbora SDZ za razvoj gospodarskega in socialnega stanja občine. Vprašanje vodne oskrbe je bilo rešeno z ustanovitvijo posebnega medobčinskega konzorcija prizade-

lih občin in vodovod je že začel delovati.

Električna napeljava v vaseh, ki je še nimajo, je običajna; na splošno prizadevanje je župan obljubil, da se bo za stvar zavzel.

V kratkem bodo nadaljevali z gradnjo in popravilom hiš, ki so jih Nemci požgali. Dela za prvo skupino desetih hiš so že dražbeno oddana. Kmalu bo dražba za ostala dela. Gradnjo stavbe za otroški vrtec v Mavhinjah, ki so ga ravno taksi Nemci požgali, so poverili opekski gradbeni zadrugi. Prizadeti so pa zaskrbljeni zaradi vesti, da ZVU trenutno ne razpolaga s potrebnimi denarnimi sredstvi za izvedbo navedenih del.

Zimska dela se izvajajo v redu in v splošno zadovoljstvo. Gradijo tudi novo krožno cesto po kamnolomih, ki bo zvezana z železniškim tirom za nakladanje kamna.

Večje število delavcev postavlja nove meje med Jugoslavijo in STO-jem.

Tudi notranje politično delo SDZ za nabrežinsko okrožje je bilo zadovoljivo; vendar se bo vse delo še bolj razgibalo po občnem zboru in po ustanovitvi okrožnega odbora SDZ dne 31. t. m.

Po Terčonovem poročilu je povzel besedo dr. J. Agneletto, ki je vse navzoče pozdravil v imenu glavnega odbora SDZ in nato obširno spregovoril o gospodarskem in političnem položaju našega ozemlja. Jasne misli predsednika SDZ so sprožile zanimivo debato, v katero je posegel več navzočih zaupnikov, kar je bil veren dokaz velikega zanimanja naših požežanov za sedanje prilike in bodoče izglede glede razvoja političnega življenja vseh tržaških Slovencev.

Seme lucerne in detelje

Kmetijsko nadzorništvo je pričelo naročati za kmetovalce področja semena detelje in lucerne po znižani ceni.

Kdor se želi poslužiti danih ugodnosti, se mora javiti pri Kmetijskem nadzorništvu - tehnična sekcija - ulica Ghega 6-I. do 5. februarja t. l.

na partijsko Jugoslavije najbolj zvesta. Tito pa je trenutno edini, ki je ostal zvest temu izvrnemu komunističnemu izročilu in zato mora posebno njemu veljati vsa narodova zvestoba in ljubezen.

In še naprej bi tovariš minister tvežil otrobe, ako ne bi videl, da postajajo vedno bolj neprebavljivi. V obeh je čital, da se mu vsi prav za prav posmehujejo. Če je pogledal globlje je kot v megli videl pred seboj samo komuniste, komuniste in nekomuniste. Nihče mu nič ne verjame. Nekoliko je zamišljen, da prepodi ta privid izpred svojih oči in z običajnimi frazami je zaključil to uspešno in prisrčno zborovanje, kjer sta si oblast in narod, deloma odkrito, deloma prikrito povedala svoje mišljenje.

Delavstvo se je mračno razpoloženo razšlo na svoje domove. Kaj prinese prihodnji dan? Tega ni vedel nihče. Da pa ne bodo vsi ti nastopi, do katerih je danes prišlo ostali brez posledic, o tem so si bili na jasnem.

Prihodnji dan Marije ni bilo na delo. Doma sta ostala samo njena dva otroka, ki ju je vzela k sebi stara mati. V naslednjih dneh je bilo nekaj delavcev premišljenih v Bosno in v Makedonijo. Ostali pa so vdani v usodo, pod istimi pogoji nadaljevali svoje naporno delo in ga nadaljujejo še danes. Meeting jim je samo znova dokazal, da morajo molčati in trpeti. Ni se prišel dan!

(Konec)

Sv. Križ

dvorana gostilne Košuta

Nedelja, 29. januarja 1950

začetek ob 16. uri

Jadranaši vas vabijo na Mladinski koncert moškega zbora „Jadran“

Vs op prost

Vesti z Goriškega

Goriški Travniki dobi novo zgradbo

Goriška gradbena komisija je prejšnji teden odobrila gradbeni načrt za avtobusno garažo in postajo, ki naj bi stala na vogalu Travnika in ulice Roma. Načrt je predložila znana goriška tvrdka Colenzini. Poslopje bo visoko 16 metrov in ne bo služilo samo za avtomobilsko postajo, temveč bodo v njem tudi trgovina z avtomobilskimi deli, delavnica za popravila in prostor za srušenje. Nad priličjem bodo tri nadstropja s stanovanji. Po zatrdilu strokovnjakov bo nova zgradba lepa moderna palača, ki bo v okras Gorice. Z delom bodo pričeli v kratkem.

Tudi avtomobile bo popravljala Gorica

Poleg dogovora glede popravil kamionov, ki so že dospeli v goriške mehanične delavnice, gre sedaj še za dogovor, po katerem bi pripeljali iz Slovenije v Gorico tudi popravila potrebne avtomobile. Ravnatelj goriške Trgovsko - obrtno zbornice dr. Candutti je imel v ponedeljek 23. t. m. na bloku pri Rdeči hiši sestanek z delegati konzorcija v St. Petru, s katerimi se je razgovarjal o modalitetah, po katerih bi se lahko uvažali v Gorico popravil potrebni avtomobili.

Borba proti jalovosti

Obveščamo vse kmetovalce - živinorejce, ki se poslužujejo javnih plemenitilnih postaj ali pa središč za umetno plemenjenje, da se še vedno izvaja brezplačno zdravljenje goveje jalovosti, oskrbovano že od 1. novembra 1948 po krajevnem konzorciju za plemenstvo živinorejce.

Borba proti goveji jalovosti se izvaja po pravilniku, ki je na vpogled pri plemenitilnih postajah, pri središčih za umetno plemenjenje in pri ambulantah za borbo proti goveji jalovosti.

Začeti s 1. januarjem 1950 se bo po določitvi navedenega pravilnika vsililo brezplačno zdravljenje goveje jalovosti največ petkrat v teku treh mesecev.

Volneni izdelki UNRRA

Volneni izdelki Unrra bodo od prvih dni februarja v prodaji na razpolago po ugodni ceni vsem, ki imajo nakazilne bone.

Izkaznica, veljavna za 30 točk, daje pravico za nakup treh metrov blaga, moškega ali ženskega. Eventuelno bodo na razpolago tudi drugi predmeti.

Vse osebe, ki želijo kupiti volnene izdelke Unrra, dobijo tozadevne nakazilne izkaznice (bone) v Gorici pri Pokrajinskem uradu za mednarodno pomoč (Ufficio Provinciale Aiuti Internazionali) na prefekturi, II. nadstropje na občinskem uradu pristojnega županstva.

Razprodaja izdelkov bo:

v Gorici v trgovinah: Dal Piero, ulica Carducci 8, Krainer, Raštelj 31 in Ulrico, ulica Crispi 9; v Krmini: Tarelli; v Trzinu: Pellegrini; v Gradski: Valentini; v Gradežu: Corbato; v Ronkah: Utilli; v Romansu: Cantarutti.

Razpisana mesta

Z ministrskim odlokom od 16. nov. l. l. je razpisana natečaj za 87 podračunovodskih provizoričnih mest pri notranji civilni upravi. Prošnje za priuput k natečaju je treba predložiti do 5. marca pri prefekturi pokrajine, v kateri ima prošilec rezidenco. Prošnji je treba priložiti diplomu računovodje ali pa diplomu trgovskega izvedenca. Podrobna pojasnila se dobijo v kabinetni pisarni prefektore v Gorici.

Drug za drugim v grob...

Naš solkanski rojak škof dr. Srebrnič upravlja v zadnjem času poleg svoje krške še reško škofijo. Upravo te zadnje je prevzel po smrti msgr. Jamnika, ki je pred nedavnim umrl. Prerano preminulemu Jamniku je kmalu sledil v grob kancler krške škofije dr. Pičuljan, star komaj nekaj nad štiri deset let. V decembru sta pa umrli na Reki semeniška profesorja msgr. Hadrijan Brumen in msgr. Matija Glažar. Msgr. Brumen je preminul po 46 letnem službovanju v tržaški in reški škofiji. Njegovega pogreba se je hotel udeležiti tu-

di msgr. Glažar, ki je bil prej kanonik in profesor v Senju, zadnji čas pa profesor v semenišku na Reki. Ko se je msgr. Glažar pripravil v zakristiji na pogrebni sprevod prijatelja Brumna, ga je zadela srčna kap in je bil na licu mesta mrtev. Tako so odšli štiri odlični duhovniki škofiji Reka - Krk drug za drugim v grob...

Naše čestitke

Danes 27. jan. je praznik sv. Ivana Zlatoustega in obhaja svoj imendan priznani književnik in mislec, zaslužni voditelj beneških Slovencev msgr. Ivan Trinko. Te dni je praznoval tudi svoj 88. rojstni dan. Za oba slavnostna dneva mu poklanjamo svoja topla voščila z iskreno željo, da bi ga Vsemogočni ohranil v čilem zdravju še lepo vrsto let.

Dva nova grobova

V Breginju v Kobariškem kotu je 11. jan. umrl tamkajšnji posestnik g. Alojzij Mazora, ki je lepo vzgojil svojo družino, od katere omenjamo sina Mirka, kaplana in pridigarja na Travniku v Gorici. Rajniki je bil tako priokovan na svojo domačijo, da je kljub težavnim prilikam ostal onstran železne žice.

V Podgori pri Gorici je zadnjo soboto 21. t. m. mirno v Gospodu zaspala gospa Angelika Brezigar, ki je dočakala visoko starost 73. let. Pokojnica, spoštovana kot dobra in vzgledna mati, je imela v ponedeljek lep pogreb z velikim spremstvom in ganljivim cerkvenim petjem. Obema rajnkima želimo večni mir, njunima žalujočima družinama pa iskreno solzalje!

Odgovorni urednik: dr. Jenko Jez
Tisk: Tiskarna »ADRIA«, d. d. v Trstu

Mizarsko podjetje

Milivoj Pertot

Barhovijske, ul. Bovedo 15 - tel. 39-08

izdeluje:

vsa stavbna dela -
pohištva vseh vrst -
tudi po načrtu -
čolne

Kerže

Trg S. Giovannini 1

ima na zalogi štedilnike, peči najboljših znamk in dobro znane trajno goreče peči Zephir

tudi na obroke

Tržaško krznarstvo - Pellicceria Triestina

TRG SV. IVANA (Piazza S. Giovanni) št. 4 - III. nadstropje
UGODNOSTI PRI PLAČEVANJU

Radio Trst II

(360.6 m - 832 Kc-sec.)

Dnevne oddaje: 7.15 - 8.30, 11.30 - 14.30, 17.30 - 24.00.

Ob nedeljah: 8.00 - 24.00.

Poročila dnevno: 7.15 (izvzemši nedeljo), 12.45, 14.00 (izvzemši nedeljo), 19.45, 23.15.

Dnevni pregled tiska: 14.15 (izvzemši nedeljo).

Nedelja, 29. I. 1950: 8.45 Slovenske narodne pesmi izvaja na harmoniki Marijo Sancin. - 11.30 Aktualnosti. - 13.00 Glasba po željah. - 15.00 Radijski oder - Lonsdale: Konec koncev smo vsi enaki, drama v treh dej. - 19.00 Pogovori z ženo. - 21.00 Z domače knjižne police. - 21.40 Lahka koncertna glasba.

Ponedeljek, 30. I.: 13.00 Iz španske glasbene sveta. - 19.00 Evropski obnovitveni načrt. - 21.00 Brahms: Simfonija št. 1 v c-molu. 22.15 Večerne melodije.

Torek, 31. I.: 13.00 Glasba po željah. - 18.00 Vivaldijev skladbe. - 19.00 Angleščina po radiu. 20.00 Vokalni koncert tenorista Dušana Pertota. - 21.00 Vzori mladini - Stekleni velikan na Palombaru. - 21.30 Arnold Bax:

Simfonija št. 3.

Sreda, 1. 2.: 13.00 Iz ruskega glasbene sveta. - 18.00 Mamica pripoveduje. - 20.00 Vokalni koncert baritonista Marjana Kasa. - 21.00 Razgovori pred mikrofonom. - 22.00 Simfonični koncert. - 23.00 Uspavanje.

Cetrtek, 2. 2.: 13.00 Slovenske narodne motive izvaja pevski duet - na harmoniko spremlja Marijo Sancin. - 18.00 Glasbeno predavanje. - 19.00 Slovensčina za Slovence. - 20.10 Vokalni koncert sopranistke Otte Ondine. - 21.00 Radijski oder - Cajnkari: Potopljeni svet, drama v 3. dej.

Petek, 3. 2.: 13.00 Glasba po željah. - 18.40 Schrammel kvintet izvaja slovenske narodne motive. - 19.00 Angleščina po radiu. - 20.30 Tržaški kulturni razgledi. - 21.00 Mojstri besede. 22.25 Južno-ameriška glasba.

Sobota, 4. 2.: 13.30 Kvintet Pacchiarri. - 18.30 Večer naših najmlajših. - 21.00 Sobotni večer. - 22.15 Večerni koncerti. - 23.00 Plošče za lahko noč.

Družina Ana Danev daruje 500 lir za SPM v počastitev Karla Simoniča.

Lepa hvala!

ZAHVALA

Naznanjamo vsem sorodnikom, znancem in prijateljem, da nas je za vedno zapustila naša preljuba mama in stara mama

Ralin vdova Cocevari Leopolda

v starosti 77 let.

Preminula je v goriški bolnici dne 19. t. m.

Zahvaljujemo se vsem, ki so jo spremlili na njeni zadnji poti.

Zalujoci:

sinovi Anton (pogrešan),
Franc s soprogo Marijo,
Marij s soprogo Rino
in vnuk Edmund.

Gorica - Vipitano, 26. I. 1950.

POZOR!

Krznarstvo - Pellicceria ALASKA

Trst, ulica S. Lazzaro 13-I - tel. 56-58

Kupuje kune zlatice in belice - nudi lepo izbiro krznenih plašev, ovratnikov, plavij, srebrnih, platinastih ter drugih lisic.

CENE ZELO UGODNE

Lovci, pozor!

KUNE BELICE - KUNE ZLATICE

na direkten eksport v Ameriko
PLACA NAJBOLJŠE po dnevnih cenah

M. Fischer

TRST, VIA PIETA' 24
(Telefon 93.194)

Mizarji kmetovalci podjetniki

Kole za trte, deske smreke, mace, snove in trdih lesa, frame, peza-

ne plošče, furnir, parkete in drova nudi najugodnejše

CALEA

TEL. 90441 TRST
Viale Sonnino, 24

NECCHI novi model B U

NA OBROKE

za vezenje, krpanje, obšivanje luknj, pršitje gumbov, čipke, cikcakaste šive. Vsa dela se izvršujejo brez okvirja. Pouki za vezenje brezplačno.

SIVALNI STROJI na industrijski tok za čevlarje in krojače.
PRODAJA NADOMESTNIH DELOV. RADIOAPARATI najboljših znamk pri

TULLIO

TRST - ul. C. BATTISTI št. 12
Tel. 65-33 - TRZIC, na Korzu

Največjo izbiro

ZIMSKIH PLAŠČEV, POVRŠNIKOV, LODNOV, DEŽNIH PLAŠČEV, OGRINJAL (mantelline) po brezkonkurenčnih cenah

dobite pri

Magazzini del Corso

Trst - Corso, 1